

Forslag til endring i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet

.....

Høringsdokument nr 4-2019

Forslag til endring i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet

Utgitt av: Norges vassdrags- og energidirektorat

Redaktør: Christina Sepúlveda

Trykk: NVEs hustrykkeri

Forsidefoto: Ragnhild Nordeng

ISBN: 978-82-410-1832-9

ISSN: 1501-2840

Sammendrag: Det foreslås endringer i følgende bestemmelser §§ 7, 11, 12, 13, 14, 17 og 28a. Det foreslås en ny bestemmelse om spenningskvalitetsrapportering i systemansvarsforskriften, og samtidig foreslås dagens krav til rapportering av spenningskvalitet i leveringskvalitetsforskriften opphevet.

Emneord: Systemansvar, systemansvaret, systemansvarlig, regulering

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middelthunsgate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Telefon: 22 95 95 95
Epost: nve@nve.no
Internett: www.nve.no

Mars 2019

Innhold

Forord	2
Sammendrag	3
1 Innledning	6
2 Forslag til endringer i systemansvarsforskriften	7
2.1 § 28a Retningslinjer	7
2.2 § 7 Overføringsgrenser	9
2.3 § 11 Regulerkraftmarkedet.....	10
2.4 § 12 Anstrengte driftssituasjoner og driftsforstyrrelser.....	11
2.5 § 13 Tvangsmessig utkobling av forbruk	13
2.6 § 14 Planlegging og idriftsettelse av tekniske anlegg i kraftsystemet.....	14
2.7 § 17 Samordning av driftsstanser.....	16
2.8 § 22b. Rapportering av spenningskvalitet	17
3 Administrative og økonomiske konsekvenser.....	20
4 Forslag til forskriftstekst.....	22
4.1 Forslag til endring i systemansvarsforskriften.....	22
4.2 Forslag til forskriftstekst til leveringskvalitetsforskriften	26

Forord

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sender med dette forslag til endringer i forskrift 17. mai 2002 om systemansvaret i kraftsystemet (systemansvarsforskriften) og forskrift 30. november 2004 om leveringskvalitet i kraftsystemet og forskrift (leveringskvalitetsforskriften) på høring.

Vi ber om at kommentarer til forslagene sendes NVE innen **6. juni 2019**.

Vi ber om kommentarer kun til endringsforslagene, ikke til øvrige bestemmelser i systemansvarsforskriften eller tilgrensende regelverk.

Høringssvar sendes til: nve@nve.no

Svaret merkes med referansenummer 201901176

Oslo, mars 2019

Ove Flataker
direktør

Torfinn Jonassen
seksjonssjef

Sammendrag

Bakgrunn

NVE vedtok mai 2018 endringer i systemansvarsforskriften som innebærer at systemansvarlig skal utarbeide retningslinjer som skal godkjennes av NVE. Det overordnede formålet med endringen er å sikre at systemansvaret forvaltes forsvarlig og samfunnsmessig rasjonelt, samt at prinsippene for utøvelse av systemansvaret etterleves. NVE mener også at endringene bidrar til økt transparens, involvering og forutsigbarhet i rammevilkårene for utøvelsen av systemansvaret.

Innføringen av retningslinjer som nevnt ovenfor omfattet kun noen av bestemmelsene i forskriften. Hovedhensikten med denne forskriftsendringen er å utvide bruken av retningslinjer til å gjelde hele forskriften. I tillegg innføres en ny bestemmelse om spenningsregulering.

Det er for tiden mye som er i endring i kraftsystemet. Implementeringen av EØS-rettslige forpliktelser vil kunne få betydning også for det nasjonale regelverket. For eksempel vil § 14 måtte endres ved en eventuell implementering av tilknytningskodene. I tillegg vil videre arbeid med utvikling av nettselskapene i regional- og distribusjonsnett (DSO) kunne føre til behov for å endre på dagens fordeling av roller og ansvar. Innenfor begge disse områdene er det mye pågående arbeid, og verken ansvar og roller mellom TSO og DSO eller arbeidet med innlemming av europeisk regelverk i EØS-avtalen er per i dag endelig avklart. NVE foreslår derfor ingen endringer i forskriften som følge av disse temaene i denne høringen.

I forbindelse med implementering av tredje energimarkedspakke har Olje- og energidepartementet (OED) foreslått en ny forskrift om nettrekulering og energimarkedet, samt en rekke endringer i eksisterende forskrifter, inkludert systemansvarsforskriften.¹ Dersom tredje energimarkedspakke gjennomføres før eventuell endring som foreslått i dette høringsnotatet, så må forslaget i dette høringsnotatet justeres tilsvarende.

Foreslåtte endringer

NVE foreslår endringer i systemansvarsforskriften som innebærer at systemansvarlig sitt ansvar for å utarbeide retningslinjer etter § 28a vil gjelde for alle relevante bestemmelser i forskriften. NVE foreslår noen endringer i enkeltbestemmelser for å presisere systemansvarlig sitt ansvar for å beskrive nærmere detaljer om praksis i retningslinjene. Dette er i tråd med hvordan retningslinjer er introdusert i forbindelse med endringene som ble vedtatt i mai 2018.

NVE foreslår å innføre en ny bestemmelse i systemansvarsforskriften om registrering og rapportering av spenningskvalitet. Forslaget innebærer at systemansvarlig får en rett og en plikt til å samle inn spenningskvalitetsdata fra nettselskapene. Dette er data som nettselskapene i tråd med forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet § 2A-2 rapporterer til NVE i dag. Formålet med endringen er å tilrettelegge for enklere innrapportering og bruk av dataen. Forslaget til ny bestemmelse om spenningskvalitet i

¹ Se [høringsnotat](#) 1, side 58

systemansvarsforskriften innebærer derfor at det også er behov for å gjøre en mindre endring i leveringskvalitetsforskriften.

NVE foreslår i tillegg enkelte språklige endringer i systemansvarsforskriften.

NVE foreslår å presisere i **§ 7 Overføringsgrenser** at systemansvarlig skal sette krav til innholdet i rapporteringen og fristen for rapportering. Disse kravene vil fremgå av retningslinjene og skal godkjennes av NVE. Konsesjonærer som ikke rapporterer i tråd med det som fremgår av retningslinjene vil dermed ikke oppfylle plikten til å rapportere.

NVE foreslår at **§ 11 Regulerkraftmarkedet** endres fra entall til markeder for regulerkraft, for å åpne for at systemansvarlig kan ha ansvar for andre balansemarkeder. I tillegg presiseres det i ordlyden at systemansvarlig fastsetter vilkår for deltakelse. Disse vilkårene vil dermed være omfattet av kravet til retningslinjer som skal godkjennes av NVE.

I forbindelse med konsesjonærenes plikt til å rapportere gjenopprettingsplaner til systemansvarlig etter **§ 12 Anstrengte driftssituasjoner**, foreslår NVE å innføre et ansvar for systemansvarlig til å fastsette format, innhold og frister for rapporteringen. I tillegg foreslår NVE å endre systemansvarliges plikt (*skal*) til å samordne inngrep ved driftsforstyrrelser til en rett (*kan*) til å samordne inngrep. Endringen er i tråd med dagens praksis, og den foreslåtte endringen i første ledd, hvor systemansvarlig ikke lenger skal godkjenne gjenopprettingsplanene fra aktørene. Endringen endrer ikke på systemansvarliges generelle plikt til å koordinere aktørene for å opprettholde en tilfredsstillende leveringskvalitet og effektiv utnyttelse av kraftsystemet etter § 4.

I **§ 13 Tvangsmessig utkobling av forbruk**, foreslår NVE å innføre et ansvar for systemansvarlig til å fastsette innhold, format og frister for rapporteringen. Samtidig foreslår vi at dagens plikt for systemansvarlig til å godkjenne innrapporterte planer ved vedtak fjernes.

NVE foreslår å endre overskriften for **§ 14 Planlegging og idriftsettelse av tekniske anlegg i kraftsystemet** for å presisere at bestemmelsen regulerer krav til funksjonalitet og ikke godkjenning av idriftsettelse generelt. NVE foreslår i tillegg å innføre et nytt ledd som gir systemansvarlig ansvar for å fastsette innhold, format og frister for rapporteringen, og konsesjonærenes krav om å informere systemansvarlig foreslår vi å endre til krav om å rapportere.

I **§ 17 Samordning av driftsstanser** foreslår NVE at systemansvarlig får ansvar for å fastsette innhold, format og frister for rapporteringen.

I §§ 9, 15, 16, 18 og 20 gjøres det ingen endringer i selve bestemmelsen. Endringen for disse paragrafene følger kun av endringen i § 28a om at det skal utarbeides retningslinjer.

Krav til registrering og rapportering av spenningskvalitet ligger i dag i forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet § 2A-2. NVE foreslår å flytte kravet om registrering til en ny bestemmelse **§ 22b rapportering av spenningskvalitet** i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet, som i tillegg innebærer at systemansvarlig får ansvar for å samle inn spenningskvalitetsdata, og får ansvar for å håndtere en nasjonal spenningskvalitetsdatabase. Samtidig foreslås det å fjerne dagens bestemmelse om rapportering av spenningskvalitet fra forskrift om leveringskvalitet. Endringen

tilrettelegger for enklere innrapportering for nettselskapene, og bedre bruk av spenningskvalitetsdataene.

1 Innledning

NVE vedtok mai 2018 endringer i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (systemansvarsforskriften) som innebærer at Statnett i forbindelse med utøvelsen av systemansvaret skal utarbeide retningslinjer som skal godkjennes av NVE. Det overordnede formålet med endringen er å sikre at systemansvaret forvaltes forsvarlig og samfunnsmessig rasjonelt, samt at prinsippene for utøvelse av systemansvaret etterleves. NVE la i tillegg vekt på at endringen bidrar til økt transparens, involvering og forutsigbarhet i rammevilkårene for utøvelsen av systemansvaret.

I forbindelse med høringen i 2017 presiserte NVE at vi tok sikte på å endre forskriften i to omganger. Hovedformålet med denne høringen er å foreslå endringer som innebærer at bestemmelsen om at systemansvarlig skal utarbeide retningslinjer utvides til å omfatte alle relevante bestemmelser systemansvarsforskriften. Relevante bestemmelser er de som gir systemansvarlig myndighet til å ta beslutninger som er bindende for aktørene. Dette gjelder også bestemmelser hvor Statnett som systemansvarlig har ansvar for å samle inn og godkjenne rapportering fra aktørene.

I dag blir rapportering av spenningskvalitet gjort til NVE én gang i året. NVE mener dataene vil ha en større bruksverdi med mer tilgjengelig og hyppigere rapportering. NVE foreslår at rapporteringsplikten flyttes fra leveringskvalitetsforskriften til systemansvarsforskriften. Endringen har som formål å tilrettelegge for enklere innrapportering for nettselskapene, og bedre bruk av spenningskvalitetsdataene.

Det er for tiden mye som er i endring i kraftsystemet. Implementeringen av europeisk regelverk vil kunne få betydning også for det nasjonale regelverket. I tillegg vil videre arbeid med å tydeliggjøre ansvarsdelingen mellom systemansvarlig og underliggende nettkonsesjonærer også kunne føre til behov for å endre på dagens fordeling av roller og ansvar i systemansvarsforskriften. Innenfor begge disse områdene er det mye pågående arbeid, og verken ansvar og roller mellom TSO og DSO eller arbeidet med implementering av europeisk regelverk er per i dag endelig avklart. NVE foreslår derfor ingen endringer i forskriften som følge av disse temaene i denne høringen.

2 Forslag til endringer i systemansvarsforskriften

Det foreslås endringer i følgende bestemmelser §§ 28a, 7, 11, 12, 13, 14 og 17.

I §§ 9, 15, 16, 18 og 20 gjøres det ingen endringer i selve bestemmelsen. Endringen for disse paragrafene følger kun av endringen i § 28a om at det skal utarbeides retningslinjer.

Det foreslås en ny bestemmelse om spenningskvalitetsrapportering i systemansvarsforskriften.

2.1 § 28a Retningslinjer

Forslag til endring

§ 28a. Retningslinjer

Systemansvarlig skal utøve myndigheten som nevnt i denne forskrift ~~§ 5, § 6, § 8, § 8a, § 8b, 14a, § 21 og § 22~~ i tråd med retningslinjer godkjent av Norges vassdrags- og energidirektorat.

Systemansvarlig skal utarbeide forslag til retningslinjer som sendes berørte aktører på høring. Forslaget sendes deretter til Norges vassdrags- og energidirektorat for godkjenning sammen med en oppsummering av høringsuttalelsene. Godkjenning kan nektes dersom Norges vassdrags- og energidirektorat finner at retningslinjene ikke er hensiktsmessig utformet. Før iverksettelse skal berørte aktører varsles og gis en rimelig frist for å tilpasse seg de nye retningslinjene.

Annet ledd gjelder tilsvarende ved endring av retningslinjene. Norges vassdrags- og energidirektorat kan gi pålegg om endring av retningslinjene.

Ved fastsettelse av systemkritiske vedtak kan retningslinjene fravikes dersom dette er nødvendig for å forhindre eller begrense konsekvensene av anstrengte driftssituasjoner eller driftsforstyrrelser. I slike tilfeller skal systemansvarlig i etterkant innen rimelig tid gi Norges vassdrags- og energidirektorat og berørte aktører en skriftlig begrunnelse for vedtaket.

2.1.1 Bakgrunn

NVE foreslår at bestemmelsen endres slik at plikten for systemansvarlig til å utarbeide retningslinjer utvides til å omfatte utøvelsen av systemansvaret etter alle relevante bestemmelser. Relevante bestemmelser er de som gir systemansvarlig myndighet til å ta beslutninger som er bindende for aktørene. Dette gjelder også bestemmelser hvor Statnett som systemansvarlig har ansvar for å samle inn og godkjenne rapportering fra aktørene.

Forslaget innebærer at henvisningen til de konkrete paragrafene bestemmelsen gjelder for fjernes, og gjelder dermed hele forskriften.

For en detaljert gjennomgang av innføring av ny § 28a om retningslinjer vises det til kapittel 2.1 i NVE-rapport 61/2017 Forslag til endring i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet, og i kapittel 2.1 i NVE-rapport 56/2018 Endring i forskrift om systemansvaret.

Utforming og frist

Formålet med retningslinjene er å bidra til økt transparens, involvering og forutsigbarhet for aktørene i forbindelse med Statnett sin utøvelse av systemansvaret etter systemansvarsforskriften.

I henhold til bestemmelsens andre ledd skal systemansvarlig utarbeide et utkast til retningslinjer som sendes på høring til berørte aktører. Vinteren 2018/2019 har Statnett hatt utkast til retningslinjer for bestemmelsene som var omfattet av første runde med endringer på høring. Fra og med 1. juli 2019 skal systemansvarlig utøve sin myndighet i tråd med godkjente retningslinjer.

Forslaget i denne høringen om å utvide kravet om retningslinjer innebærer at Statnett som systemansvarlig må utarbeide retningslinjer for resterende relevante bestemmelser, som skal sendes på høring og godkjennes av NVE.

NVE foreslår at krav om å utøve myndighet i tråd med godkjente retningslinjer for de resterende relevante bestemmelsene trer i kraft og gjelder fra 1. juli 2020.

NVE legger til grunn at god aktørinvolvering er avgjørende når retningslinjene skal utarbeides. I tillegg skal iverksettelse av nye retningslinjer skje slik at aktørene får en rimelig frist for å tilpasse seg.

Innhold

Retningslinjene skal inneholde en beskrivelse av hvordan systemansvarlig vil praktisere de ulike bestemmelsene. Innhold og detaljeringsgrad vil variere mellom de ulike bestemmelsene. Hensynet til økt transparens og forutsigbarhet tilsier en høy grad av detaljering. På den andre siden må det vurderes hva som er mulig og hensiktsmessig. Det forventes ikke at retningslinjene er helt konkrete og uttømmende for alle situasjoner. Retningslinjene må imidlertid være tilstrekkelig presise og inneholde en beskrivelse av hvilke vurderinger systemansvarlig gjør og på hvilket grunnlag.

Systemansvarsforskriften gir systemansvarlig myndighet på en rekke områder til å fatte vedtak og til å ta andre beslutninger. Det vil fortsatt være bestemmelsene i forskriften som gir hjemmel for systemansvarliges vedtak. Hjemlene i forskriften er imidlertid på flere områder svært vide, og retningslinjene vil bidra til at systemansvarlig i forkant presiserer sin praktisering. Retningslinjer vil dermed bidra til større forutberegnelighet for aktørene ved at systemansvarliges utøvelse av myndighet presiseres.

Retningslinjene er ment å være en redegjørelse av hva Statnett som systemansvarlig legger til grunn for sin praktisering. Dette omfatter både hva Statnett som systemansvarlig eventuelt krever av aktørene og hva som legges til grunn når de fatter vedtak. For bestemmelsene som gir systemansvarlig hjemmel til å fatte vedtak, skal retningslinjene beskrive når Statnett vil fatte vedtak og hvilke vurderinger som vil bli lagt til grunn for vedtak etter bestemmelsen.

Fastsettelse av format, frist og innhold

I tillegg til endringen i § 28a gjør NVE enkelte endringer §§ 7, 12 og 13 for å tilpasse disse til krav om retningslinjer. I gjeldende § 7 første ledd, § 12 første ledd og § 13 første ledd fremgår det at konsesjonær skal rapportere til systemansvarlig, og systemansvarlig skal godkjenne innrapporterte data ved vedtak. NVE foreslår at dette fjernes og at systemansvarlig istedenfor får et ansvar for å utarbeide rammer for denne rapporteringen, som vil fremgå av retningslinjene. Dersom aktørene ikke rapporterer i tråd med godkjente retningslinjer, anses det som at aktørene ikke har rapportert i tråd med plikten til å rapportere. Dette er i tråd med endringene som ble vedtatt 29. mai 2018 og som trer i kraft fra 1. juli 2019.

2.2 § 7 Overføringsgrenser

Forslag til endring

§ 7. Overføringsgrenser

Konsesjonær i regional- og transmisjonsnett skal utarbeide og skriftlig rapportere til systemansvarlig oversikt over egne anleggsdelers maksimale overføringsgrenser. ~~Dersom systemansvarlig mener innrapporterte maksimale overføringsgrenser er satt for lave, skal systemansvarlig skriftlig rapportere dette til NVE. Dersom systemansvarlig er enig i de innrapporterte overføringsgrenser skal systemansvarlig ved vedtak godkjenne oversikten. Systemansvarlig fastsetter innhold, format og frister for rapporteringen etter denne paragrafen.~~

Systemansvarlig kan fastsette driftsmessige overføringsgrenser i regional- og transmisjonsnett. De driftsmessige overføringsgrensene skal ikke medføre overskridelse av anleggsdelenes maksimale overføringsgrenser uten etter avtale med konsesjonæren.

Systemansvarlig har ansvar for at overføringsgrenser fastsatt i medhold av annet ledd blir overholdt.

Systemansvarlig skal sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv rapportering i henhold til første ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat dersom konsesjonærer ikke oppfyller sin plikt i henhold til første ledd første punktum.

2.2.1 Bakgrunn

Første ledd

Foreslåtte endring i § 28a innebærer at systemansvarlig skal utarbeide retningslinjer for konsesjonærenes rapportering. NVE foreslår å presisere i bestemmelsen at systemansvarlig setter krav til innholdet i rapporteringen og fristen for rapportering. Disse kravene vil fremgå av retningslinjene og vil være godkjent av NVE. Konsesjonærer som ikke rapporterer i tråd med det som fremgår av retningslinjene vil dermed ikke ha oppfylt plikten til å rapportere. Systemansvarlig skal i slike tilfeller rapportere dette til NVE, som vil følge opp konsesjonærens manglende etterlevelse av kravet i forskriften.

Gjeldende første ledd sier at alle konsesjonærer i regional- og transmisjonsnettet skal rapportere anleggsdelers maksimale overføringsgrenser, og systemansvarlig skal enten godkjenne innrapporteringen eller rapportere til NVE dersom de mener at grensene er satt for lave. NVE foreslår at dagens krav om at systemansvarlig skal godkjenne ved vedtak eller rapportere innrapporterte overføringsgrenser utgår.

Ved forskriftsendringen i 2012 ble det som en oppfølging av tilsyn med Statnett som systemansvarlig tidligere samme år, tatt inn i bestemmelsen at dersom systemansvarlig mener at innrapporterte overføringsgrenser er satt for lave så skal det rapporteres til NVE. Årsaken til lavere overføringsgrenser er enten manglende eller utsatt vedlikehold, eller for eksempel at endepunktskomponenter er for lavt dimensjonert ved investering i det aktuelle anlegget.

Dersom begrensingen skyldes manglende eller utsatt vedlikehold kan NVE med hjemmel i forskrift om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 3-5 bokstav a gi pålegg om utbedring som vil kunne øke overføringsgrensen. Dette er forhold som normalt avdekkes gjennom tilsyn med konsesjonærer. I de tilfellene overføringsgrensene er satt lavt som følge av dimensjonering av endepunktskomponenter har NVE vurdert at det er forhold som både NVE og Statnett som systemansvarlig følger opp på annet vis. NVE følger opp konsesjonærene gjennom arbeidet med regionale kraftsystemutredninger (KSU). I brev til Statnett som systemansvarlig datert 15. november 2016 presiserer NVE at anlegg som planlegges med begrensende endepunktskomponenter i tillegg bør avdekkes i forbindelse med praktisering av systemansvarsforskriften § 14, hvor systemansvarlig kan stille krav om anleggenes funksjonalitet. Av Statnett sitt eget praktiseringsdokument for systemansvaret fremgår det at ved vurdering av anlegg tas det FIKS 2.4 at koblingsanlegg/apparatanlegg ikke skal være begrensende for utnyttelsen av termisk overføringskapasitet på tilknyttede kraftlinjer.

2.3 § 11 Regulerkraftmarkedet

Forslag til endring

§ 11. ~~Regulerkraftmarkedet~~ Marked for regulerkraft

Systemansvarlig skal drive, ~~og utvikle og fastsette vilkår for deltagelse i et regulerkraftmarked~~ *og utvikle og fastsette vilkår for deltagelse i et* ~~regulerkraftmarked~~ *marked for regulerkraft* for i driftstimen å håndtere avvik fra planlagt produksjon og forventet forbruk, samt andre uønskede forhold i kraftsystemet.

Når det er åpenbart at prissettingen i ~~markedet for regulerkraft~~ *markedet for regulerkraft* ikke er samfunnsøkonomisk effektiv kan systemansvarlig suspendere bud ~~i regulerkraftmarkedet~~ *i regulerkraftmarkedet* og benytte anmeldt volum til gjeldende *pris i døgnet* ~~pris i døgnet~~ *pris i døgnet* ~~for det relevante budområdet. elspotpris for området.~~ I så fall skal budgiver informeres om dette.

2.3.1 Bakgrunn

Systemansvarlig er i dag gitt ansvaret for å utvikle og drive et regulerkraftmarked for i driftstimen å håndtere avvik fra planlagt produksjon og forventet forbruk, samt andre uønskede forhold i kraftsystemet.

I 2013 ble aFRR (automatisk sekundærregulering) implementert som en nordisk ordning. Hittil er aFRR implementert gjennom markedsløsninger for kjøp av balansekapasitet. Det er foreløpig ikke implementert et aktiveringsmarked for aFRR. Dette innebærer at aFRR aktivering blir avregnet etter regulerkraftpris.

I både nordisk og europeisk sammenheng pågår arbeid med å etablere marked for aktivering av aFRR. Dette vil innebære at det i fremtiden vil kunne være flere aktiveringsmarkeder for regulerkraft. Bestemmelsen endres derfor slik at også disse fremtidige markedene omfattes av bestemmelsen om å utarbeide retningslinjer.

Som en del av oppgaven med å drive markeder for regulerkraft, fastsetter systemansvarlig i dag vilkår for deltakelse. Vilkårene som settes er en viktig del av systemansvarlig sin praktisering knyttet til å drive og utvikle et regulerkraftmarked. Det er viktig at disse vilkårene er åpne og transparente. NVE foreslår at dagens praktisering presiseres i forskriften, ved at det spesifiseres at systemansvarlig også skal fastsette vilkår for deltagelse i marked for regulerkraft. Systemansvarlig sine vilkår for deltakelse vil dermed være omfattet av bestemmelsen om å utarbeide retningslinjer, som skal godkjennes av NVE.

I forrige runde med endringer i systemansvarsforskriften ble begrepene elspotområder og elspotmarked erstattet med henholdsvis budområder og døgnmarked. I tråd med tidligere endringer foreslår NVE å endre *elspotpris* til *pris i døgnmarkedet for det relevante budområdet*.

2.4 § 12 Anstrengte driftssituasjoner og driftsforstyrrelser

Forslag til endring

§ 12. Anstrengte driftssituasjoner og driftsforstyrrelser

Konsesjonær skal utarbeide og skriftlig rapportere til systemansvarlig plan for effektiv gjenoppretting av normal drift av egne anlegg, ved driftsforstyrrelser i regional- og transmisjonsnettet og tilknyttede produksjonsenheter. *Systemansvarlig fastsetter innhold, format og frister for rapporteringen etter denne paragrafen. Systemansvarlig skal ved vedtak godkjenne planen eller pålegge endringer fastsetter.*

Systemansvarlig ~~skal~~ kan samordne inngrep ved driftsforstyrrelser som berører flere konsesjonærer.

Systemansvarlig skal fastsette hvem som skal utøve frekvensreguleringen i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett.

Systemansvarlig kan i vanskelige driftssituasjoner rekvirere effekttilgang ved å kreve at all tilgjengelig regulerytelse innenfor produksjon og forbruk anmeldes i *markeder for regulerkraft-regulerkraftmarkedet*, etter at prisen i ~~elspotmarkedet~~ *døgnmarkedet* er satt.

Systemansvarlig kan ved driftsforstyrrelser kreve å få benytte all tilgjengelig regulerbar effekt i produksjonsapparatet til å gjenopprette normal drift. Ikke anmeldt produksjon prissettes til ~~elspotmarkedets~~ *budområdets* regulerkraftpris, dersom ikke annet er avtalt.

Systemansvarlig skal utarbeide og til enhver tid ha tilgjengelig en oversikt over produksjonsenheter som har teknisk evne til å utøve frekvensregulering i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett, og produksjonsenheters evne til oppstart uten ekstern forsyning.

Systemansvarlig skal sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv rapportering i henhold til første ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, vedtak fattet i medhold av fjerde og femte ledd samt dersom konsesjonærer ikke oppfyller sin plikt i henhold til første ledd første punktum.

2.4.1 Bakgrunn

Første ledd

NVE legger til grunn at effektive gjenopprettingsplaner er i alle konsesjonærers egen interesse. Dette er for å minimere kostnader ved avbrudd og for å etterleve plikten til å gjenopprette forsyningen uten ugrunnet opphold, jf. leveringskvalitetsforskriften § 2-1. Plikten til å gjenopprette normal drift gjelder for både forbruk og produksjon.

I de tilfeller driftsforstyrrelser berører flere konsesjonærer, enten flere nettkonsesjonærer eller både nett og produksjon, vil samordning og koordinering være nødvendig. NVEs vurdering er at gjenopprettingsplaner er et viktig grunnlag for å sikre god koordinering.

En forutsetning for effektiv gjenoppretting er at planene er oppdaterte og inneholder relevante opplysninger.

I dagens bestemmelse skal koordineringen sikres ved at systemansvarlig godkjenner gjenopprettingsplanene, eller pålegger endringer. I dag har systemansvarlig en plikt til å godkjenne innrapporterte planer ved vedtak. NVE foreslår at dette fjernes. NVE mener at det er mer hensiktsmessig at koordineringen sikres ved at det settes krav til innhold og format til gjenopprettingsplanene. For å sikre at planene har et innhold og format som bidrar til samordning og koordinering, foreslår NVE å innføre et ansvar for systemansvarlig til å fastsette format, innhold og frister for rapporteringen.

I retningslinjene kan det for eksempel være aktuelt at det stilles krav om at alle planer beskriver hvilke tiltak konsesjonæren selv vil kunne iverksette, og rutiner for samordning og koordinering med omkringliggende konsesjonærer. Retningslinjene bør også tydeliggjøre når konsesjonæren skal kontakte systemansvarlig under en driftsforstyrrelse, og i hvilke situasjoner konsesjonærene skal benytte sine egne planer for gjenoppretting av normal drift uten først å ta kontakt med systemansvarlig. Videre bør gjenopprettingsplanene ses i sammenheng med andre bestemmelser i § 12.

Systemansvarlig stiller i dag krav om midlertidige planer for gjenoppretting av normal drift i forbindelse med større utkoblinger ved planlagte driftsstanser, jf. § 17 om samordning av driftsstanser. Krav til format og innhold i disse planene bør også beskrives i retningslinjene.

Andre ledd

Dagens bestemmelse pålegger systemansvarlig å samordne inngrep ved driftsforstyrrelser som berører flere konsesjonærer. Denne plikten er ikke begrenset til et gitt spenningsnivå eller ved gitte hendelser. Det vil imidlertid ikke nødvendigvis i alle situasjoner være hensiktsmessig at systemansvarlig opptrer som et mellomledd mellom to konsesjonærer på lavere spenningsnivåer. I disse tilfellene vil det være i de berørte konsesjonærers egeninteresse å sikre effektiv gjenoppretting.

I forbindelse med lukking av tilsyn med Statnetts praktisering av systemansvarsforskriften § 12 i 2014² beskrev Statnett som systemansvarlig at de koordinerte alle driftsforstyrrelser i transmisjonsnettet og regionalnettet over 132 kV. De koordinerer også driftsforstyrrelser dersom systemkritiske virkemidler må tas i bruk. NVE la til grunn at koordinering av driftsforstyrrelser i distribusjonsnettet gjennomføres gjennom godkjenning av gjenopprettingsplanene.

NVE foreslår å endre systemansvarliges plikt (*skal*) til å samordne inngrep ved driftsforstyrrelser til en rett (*kan*) til å samordne inngrep. Endringen endrer ikke på systemansvarliges generelle plikt til å koordinere aktørene for å opprettholde en tilfredsstillende leveringskvalitet og effektiv utnyttelse av kraftsystemet etter § 4, men tilpasser bestemmelsen til dagens praksis, og den foreslåtte endringen i første ledd, hvor systemansvarlig ikke lenger skal godkjenne gjenopprettingsplanene fra aktørene.

Når det er behov for å ta i bruk virkemidler som faller inn under systemansvaret skal systemansvarlig alltid være involvert i gjenoppretting. Det kan i tillegg være andre situasjoner hvor det ut fra spenningsnivå, antall berørte konsesjonærer, typen konsesjonærer eller liknende hvor det er mest hensiktsmessig at det er en aktør som samordner og koordinerer ulike inngrep. I hvilke tilfeller og etter hvilke kriterier systemansvarlig vil gå inn og samordne, må komme klart frem av retningslinjene. Det er viktig at systemansvarliges praktisering er klar og kjent for alle konsesjonærer, og at det ikke er tvil om når systemansvarlig skal kontaktes under driftsforstyrrelser.

Fjerde ledd

NVE foreslår å endre fjerde ledd slikt at regulerkraftmarkedet endres til markeder for regulerkraft, i tråd med endringen som er foreslått i § 11.

2.5 § 13 Tvangsmessig utkobling av forbruk

Forslag til endring

§ 13. Tvangsmessig utkobling av forbruk

NVEs referanse: 201400666

Konsesjonær skal utarbeide og skriftlig rapportere til systemansvarlig plan for å håndtere tvangsmessig utkobling av forbruk. *Systemansvarlig fastsetter innhold, format og frister for rapporteringen etter denne paragrafen. Systemansvarlig skal ved vedtak godkjenne planen eller pålegge endringer.*

Systemansvarlig kan ved effektknapphet i kraftsystemet pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet, og kan i tillegg angi hvilke kundegrupper som skal kobles ut. Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig. Systemansvarlig regnes som ansvarlig konsesjonær etter § 2A-3 i forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet.

Systemansvarlig kan under større driftsforstyrrelser pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet, og kan i tillegg angi hvilke kundegrupper som skal kobles ut. Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig. Ansvarlig konsesjonær for driftsforstyrrelsen fastsettes i medhold av § 2A-3 i forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet.

Systemansvarlig skal sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv rapportering i henhold til første ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, vedtak fattet i medhold av annet og tredje ledd samt dersom konsesjonærer ikke oppfyller sin plikt i henhold til første ledd første punktum.

2.5.1 Bakgrunn

I kritiske driftssituasjoner enten ved effektknapphet eller ved større driftsforstyrrelser kan systemansvarlig ha behov for å tvangsmessig koble ut forbruk. For å sikre en mest mulig effektiv utkobling, som bidrar til å løse den aktuelle driftsutfordringen, er det viktig at systemansvarlig til enhver tid har oppdatert informasjon om forbruk, om aktuelt volum, utkoblingstrinn, utetid og type last.

NVE foreslår at dagens plikt for systemansvarlig til å godkjenne innrapporterte planer ved vedtak fjernes. For å sikre at planene har et innhold og format som bidrar til effektiv tvangsmessig utkobling av forbruk foreslår, NVE å innføre et ansvar for systemansvarlig til å fastsette format, innhold og frister for rapporteringen.

2.6 § 14 Planlegging og idriftsettelse av tekniske anlegg i kraftsystemet

Forslag til endring

§ 14. ~~Planlegging og idriftsettelse av~~ Fastsettelse og oppfølging av funksjonalitet i anlegg i kraftsystemet

Konsesjonær skal ~~informere~~ *rapportere til* systemansvarlig ~~om~~ planer for nye anlegg eller endring av egne anlegg i eller tilknyttet regional- eller transmisjonsnett, når andre

konsesjonærer blir berørt av dette. Systemansvarlig skal fatte vedtak om godkjenning av nye anlegg eller endringer i eksisterende anlegg før disse kan idriftsettes.

Områdekonsesjonær skal ~~informere~~ *rapportere til* systemansvarlig om planer for nye eller endringer i eksisterende produksjonsanlegg i eget distribusjonsnett når disse planene kan ha vesentlig betydning for driften og utnyttelsen av regional- eller transmisjonsnettet. Systemansvarlig kan fatte vedtak vedrørende anleggenes funksjonalitet.

Systemansvarlig fastsetter innhold, format og frister for rapporteringen etter denne paragrafen.

Systemansvarlig skal sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv rapportering i henhold til første og annet ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, dersom konsesjonærer ikke oppfyller sin plikt i henhold til første ledd første punktum eller annet ledd første punktum.

2.6.1 Bakgrunn

Forholdet mellom retningslinjene og FIKS

Dagens praktisering av hva systemansvarlig normalt legger til grunn for vedtak etter § 14 om idriftsettelse, er nedfelt i et eget dokument FIKS (funksjonskrav i kraftsystemet). Når § 14 omfattes av § 28a om retningslinjer, vil forskjellen fra i dag være at NVE skal godkjenne FIKS og systemansvarlig vil være bundet av FIKS i sin praktisering.

Endring av overskriften

NVE har i enkelte saker opplevd at både nettkonsesjonærer og aktører blander sammen systemansvarliges ansvar for godkjenne funksjonalitet til anlegg etter systemansvarsforskriften § 14 og nettkonsesjonærenes ansvar for å vurdere om tilknytninger er driftsmessig forsvarlig etter tilknytningsplikten. Det vises i disse sakene til at systemansvarlig har fattet vedtak om idriftsettelse, og videre at dette oppfattes som en rett til å tilknytte seg. NVE foreslår at bestemmelsen får ny overskrift hvor det tydelig fremgår at systemansvarlig sin plikt etter systemansvarsforskriften § 14 er å godkjenne funksjonaliteten til anleggene, og ikke godkjenne idriftsettelsen av anleggene på generell basis. I tråd med ordlyden i bestemmelsen første ledd vil det ikke være tillatt å idriftsette anlegg før systemansvarlig har godkjent anleggets tekniske funksjonalitet. Dette er uavhengig av eventuelle avklaringer med nettkonsesjonæren som er ansvarlig for å gi tilknytning eller tillater forbruks- eller produksjonsøkning.

Nytt tredje ledd om innhold, format og frister

NVEs erfaring er at planer for nye anlegg eller endringer i eksisterende anlegg i mange tilfeller sendes inn for sent. Formålet med bestemmelsen er at konsesjonærer skal rapportere planer så tidlig i prosessen at systemansvarlig kan stille tekniske krav til anleggets funksjonalitet. Når søknader kommer etter at anlegget er ferdig prosjektert, komponenter er bestilt og så videre, vil det ofte være svært kostnadskrevende å skulle gjøre endringer. NVE mener dette bryter med intensjonen med bestemmelsen. Det gir

heller ikke systemansvarlig den nødvendige tiden til forsvarlig forberedelse og behandling av vedtak etter første og andre ledd.

For å sikre at konsesjonærer som plikter å rapportere planlagte anlegg etter første og andre ledd gjør dette i så god tid at systemansvarlig kan realitetsbehandle planene, foreslår NVE å innføre et nytt ledd som sier at systemansvarlig skal fastsette frist for rapporteringen. Denne fristen vil fremgå av retningslinjene. Konsesjonærer som ikke overholder fristen vil kunne risikere å måtte utsette idriftsettelse av anlegget.

NVE foreslår også å presisere at systemansvarlig i sin praktisering fastsetter krav til format og innhold for rapportering av planer om nye anlegg eller endringer i eksisterende anlegg. I tråd med forslaget over endres *informeres* i første og andre ledd til *rapportere*.

2.7 § 17 Samordning av driftsstanser

Forslag til endring

§ 17. Samordning av driftsstanser

Ved behov for driftsstanser i regional- og transmisjonsnettet og tilknyttede produksjonsenheter, som kan påvirke andre konsesjonærer, skal konsesjonær ~~sende~~ *rapportere* plan for driftsstans til systemansvarlig ~~i rimelig tid for ønsket tidspunkt for driftsstans~~. Konsesjonær kan ikke iverksette driftsstans for slike anlegg uten etter vedtak av systemansvarlig.

Systemansvarlig skal samordne og fatte vedtak om konsesjonærenes planlagte driftsstanser i regional- og transmisjonsnettet, og tilknyttede produksjonsenheter. Planene innsendt etter første ledd, skal inngå som del av beslutningsgrunnlag for vedtak.

Systemansvarlig skal samordne og fatte vedtak om ikke planlagte driftsstanser i regional- og transmisjonsnettet, og tilknyttede produksjonsenheter, som kan påvirke andre konsesjonærer. Dette gjelder kun for nødvendige driftsstanser hvis behov oppstår som følge av uforutsette hendelser. Konsesjonær skal *rapportere* ~~melde~~ slike behov til systemansvarlig uten ugrunnet opphold.

Systemansvarlig kan av eget initiativ eller etter forespørsel fra konsesjonær, omprioritere allerede fastlagte driftsstanser.

Systemansvarlig fastsetter innhold, format og frister for rapporteringen etter denne paragrafen.

Dersom omprioritering etter fjerde ledd påfører systemansvarlig eller andre konsesjonærer kostnader, skal den som initierer omprioriteringen betale for disse kostnadene. Systemansvarlig skal bære kostnadene ved omprioritering som skyldes driftsforstyrrelser eller andre forhold som gjør at tilfredsstillende leveringskvalitet ikke kan opprettholdes. Systemansvarlig vedtar betalingens størrelse og hvem som skal dekke hvilke kostnader overfor hvilke konsesjonærer. Betaling skal skje til den økonomisk skadelidende konsesjonær. Økte kostnader for systemansvarlig som følge av omprioritering etter fjerde ledd, skal håndteres slik at systemansvarlig ved vedtak i den enkelte sak, fastsetter det beløp som skal innbetales. Beløpet for systemansvarlig sine

kostnader skal gjenspeile hvorvidt omprioriteringen medfører økte spesialreguleringskostnader, kan størrelsesreguleres over tid og kan differensieres i forhold til om omprioriteringen skyldes årsaker utenfor konsesjonærens kontroll. Underlaget for konsesjonærenes kostnader ved omprioritering skal dokumenteres, og arkiveres av systemansvarlig i 10 år.

2.7.1 Bakgrunn

Systemansvarlig har ansvaret for å samordne og koordinere alle driftsstanser i regional- og transmisjonsnett som kan få konsekvenser for andre konsesjonærer. Alle konsesjonærer skal kunne ta egne anlegg ut ved utbygging av nettet eller for å gjennomføre nødvendig vedlikehold av anlegg. Formålet med samordningen er å minimere konsekvensene av utkoblingene for berørte aktører.

I 2017 mottok systemansvarlig 6658 meldinger om driftsstanser. For å sikre en forsvarlig saksbehandling og varsling av berørte aktører, er det viktig at ønsket driftsstans meldes inn i god tid før ønsket tidspunkt. I tillegg bør rapporteringen inneholde mest mulig relevant informasjon slik at systemansvarlig unngår å måtte bruke tid på å etterspørre informasjon fra alle berørte konsesjonærer.

NVE foreslår at dagens ordlyd i første ledd, om at planer skal meldes inn i rimelig tid før ønsket driftsstans, erstattes av at systemansvarlig skal fastsette frist for rapportering. Systemansvarlig vil dermed kunne sette frister for rapportering i retningslinjene. For å sikre at planene inneholder nødvendig informasjon og rapporteres på et format som bidrar til effektiv behandling av ønsket driftsstans, foreslår NVE å innføre et ansvar for systemansvarlig til å fastsette format og innhold i rapporteringen.

2.8 § 22b. Rapportering av spenningskvalitet

Forslag til ny bestemmelse i systemansvarsforskriften

§ 22b. Rapportering av spenningskvalitet

Konsesjonær skal rapportere til systemansvarlig spenningskvalitetsmålinger utført i henhold til forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet § 2A-2 første, tredje, fjerde og femte ledd. Systemansvarlig kan fastsette ytterligere parametere som skal rapporteres.

Systemansvarlig skal fastsette format, innhold og metode for rapportering etter første ledd.

Systemansvarlig skal sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv innrapportering av spenningskvalitetsdata i henhold til første ledd, og sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv tilgang til og bruk av spenningskvalitetsdataene.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat dersom konsesjonærer ikke oppfyller sin plikt i henhold til denne paragrafen.

Endringer i leveringskvalitetsforskriften

Krav til registrering og rapportering av spenningskvalitet ligger i dag i forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet § 2A-2, der syvende ledd lyder:

Nettselskap skal innen 1. februar rapportere data spesifisert i første, tredje og fjerde ledd. Data skal rapporteres på den måten Norges vassdrags- og energidirektorat bestemmer.

NVE foreslår i denne høringen at rapporteringsplikten flyttes fra leveringskvalitetsforskriften til systemansvarsforskriften. Dette innebærer at syvende ledd i leveringskvalitetsforskriften § 2A-2 fjernes. Forslaget er begrunnet nedenfor.

2.8.1 Bakgrunn

Krav til registrering og rapportering av spenningskvalitet ligger i dag i forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet § 2A-2. NVE foreslår endringer som innebærer at systemansvarlig får ansvar for å samle inn spenningskvalitetsdata, og får ansvar for å håndtere en nasjonal spenningskvalitetsdatabase. Endringen tilrettelegger for enklere innrapportering for nettselskapene, og bedre bruk av spenningskvalitetsdataene.

Flere aktører i bransjen har nytte av spenningskvalitetsdataene

NVE forvalter i dag en nasjonal spenningskvalitetsdatabase. NVE trenger spenningskvalitetsdataene for å følge opp den generelle spenningskvaliteten i det norske kraftsystemet, og som underlag for utvikling av reguleringen av spenningskvalitet.

Systemansvarlig har også nytte av de samme dataene. NVE er kjent med at systemansvarlig i dag inngår bilaterale avtaler med enkelte nettselskap om utveksling av spenningskvalitetsmålinger. Systemansvarlig bruker målingene blant annet til å understøtte feilanalyse (systemansvarsforskriften § 22), og som underlag for å vurdere hvordan koblinger i transmisjonsnettet påvirker underliggende nett.

Tilsvarende vil det enkelte nettselskap ha nytte av informasjon om spenningsmålinger i tilgrensende nett. NVE mener derfor at en nasjonal database for spenningskvalitet hvor flere aktører har tilgang til dataene er hensiktsmessig, og at Fosweb er et egnet sted å ha en slik database.

Endringen innebærer hyppigere og enklere rapportering for nettselskapene

I dag blir rapportering av spenningskvalitet gjort til NVE én gang i året. Flere nettselskap har meldt om at den årlige rapporteringen er manuell og byrdefull. Dette gjelder særlig de nettselskapene som har mange målepunkt.

Endringsforslaget innebærer at systemansvarlig skal sørge for systemer og rutiner som sikrer en effekt innrapportering og bruk av dataen. NVE legger til grunn at endringen ikke innebærer noen økt rapporteringsbyrde av betydning sammenlignet med i dag.

Systemansvarlig arbeider med en løsning hvor rapporteringen skal være automatisk og kontinuerlig. Spenningskvalitetsdataene vil ha en større bruksverdi hvis det rapporteres hyppigere enn i dag.

Systemansvarlig kan fastsette format, innhold og metode for rapporteringen

Nettselskap skal i dag registrere kortvarige over- og underspenninger, spenningsprang, lang- og korttidsintensitet av flimmer, total harmonisk forvrengning og langsomme variasjoner i spenningens effektivverdi. Forslaget innebærer ingen endring av dette. Parameterne, med unntak av spenningsprang, skal fortsatt rapporteres, men det er systemansvarlig som får ansvaret for å samle inn dataene. Krav til registrering og rapportering av disse parameterne er begrunnet i tidligere høringer³, og er ikke gjenstand for endring i denne høringen.

NVE åpner imidlertid opp for at systemansvarlig gjennom retningslinjer kan fastsette *format, innhold og metode* for innrapporteringen.

- **Format.** Innrapportering skjer i dag på pqdif-format. Valg av format ble begrunnet i NVE høring nr. 6-2012⁴, og NVE mener det er naturlig at innrapportering fortsetter på det formatet. Vi mener imidlertid det ikke er hensiktsmessig å forskriftsfeste et gitt format, blant annet for å tilrettelegge for kontinuerlig innrapportering, og åpner derfor opp for at systemansvarlig gjennom retningslinjer kan fastsette format. Sammenlignet med i dagens ordlyd, som sier *nettselskapet skal rapportere på den måten NVE bestemmer*, åpner dette for mer involvering av bransjen dersom det blir aktuelt å endre format.
- **Innhold.** Systemansvarlig gis videre rett til å fastsette innhold for rapporteringen. Som det fremgår av forslag til nytt første ledd kan systemansvarlig fastsette ytterligere parametere som skal rapporteres. Innhold systemansvarlig kan fastsette er dermed spenningskvalitetsparametere utover det som i dag blir rapportert i dagens § 2A-2 i leveringskvalitetsforskriften. I tillegg til de ulike spenningskvalitetsparameterne sender nettselskapene i dag inn metadata om hvert målepunkt. Endringsforslaget innebærer at systemansvarlig gjennom retningslinjer kan fastsette disse. Også her mener NVE det er naturlig å ta utgangspunkt i det som blir rapportert i dag.
- **Metode.** Innrapportering av spenningskvalitet bør være automatisk. NVE er imidlertid kjent med at det kan være tekniske grunner til at det ikke kan opprettes kommunikasjon for automatisk innrapportering med enkelte instrumenter. Det taler for at overgang til automatisk innrapportering må skje gradvis, og at det i en overgangsperiode må være mulig å rapportere årlig innen 1. februar på samme måte som blir gjort i dag. Systemansvarlig gis rett til å fastsette metode for innrapportering, og med det fastsette en frist for når instrumenter må rapportere automatisk.

Dersom systemansvarlig ser behov for å gjøre endringer i format, innhold og eller metode for innrapportering må de endre retningslinjene for utøvelsen av systemansvaret, og sende forslaget på høring i bransjen. Retningslinjene skal så godkjennes av NVE.

³ Høring: NVE dokument nr. 6-2012 og oppsummering av høring: NVE dokument 67-2012.

⁴ http://publikasjoner.nve.no/hoeringsdokument/2012/hoeringsdokument2012_03.pdf

Tilgang til den nasjonale spenningskvalitetsdatabasen

Sammenstillingen av spenningskvalitetsmålinger i en nasjonal database bør håndteres som kraftsensitiv informasjon. NVE og systemansvarlig skal ha full tilgang til den nasjonale spenningskvalitetsdatabasen. Nettselskap og større nettkunder vil få tilgang til de deler av databasen de har tjenstlig behov for i forbindelse med drift, analyse og planlegging. NVE legger til grunn at dette som minimum omfatter relevante spenningskvalitetsmålinger i overliggende, underliggende og tilgrensende nett.

3 Administrative og økonomiske konsekvenser

Forslaget om utvidelsen av § 28a innebærer at krav til å utarbeide retningslinjer og krav til involvering av bransjen vil gjelde for alle bestemmelser som gir systemansvarlig myndighet til å ta beslutninger som er bindende for aktørene, og bestemmelser hvor Statnett som systemansvarlig har ansvar for å samle inn rapportering fra aktørene.

Generelt vil forslaget ha både administrative og ressursmessige konsekvenser for systemansvarlig sammenliknet med i dag. Dette gjelder både ved førstegangs utarbeidelse av retningslinjer, men også ved fremtidige endringer. NVE mener likevel at disse kostnadene oppveies av fordelene med økt transparens og forutsigbarhet, blant annet ved å bidra til at samfunnsøkonomisk riktige løsninger velges. Tidlig involvering og helhetlig vurdering av konsekvenser ved etablering av en praksis vil i tillegg bidra til å redusere behovet for oppfølging i etterkant.

Forslag til endring i §§ 7, 12, 13 og 14 om at systemansvarlig fastsetter format, frist og innhold for rapportering vil bidra til at det på forhånd blir klarere hva som skal rapporteres. NVEs vurdering er at dette vil kunne redusere den administrative og ressursmessige belastningen for både aktørene og systemansvarlig, ettersom vi antar at behovet for oppfølging i etterkant av rapporteringen vil kunne gå ned.

NVE kan ikke se at øvrige endringer i §§ 11, 12, 14 og 17 fører til noen økonomiske eller administrative konsekvenser. Endringene i disse bestemmelsene er i hovedsak språklige endringer eller presiseringer av gjeldende praksis.

Foreslåtte innføring av en ny bestemmelse om rapportering av spenningskvalitet innebærer at ansvaret for innsamling av spenningskvalitetsdata overføres fra NVE til systemansvarlig. Kostnadene forbundet med innsamling av spenningskvalitetsdata flyttes dermed fra NVE til systemansvarlig. Alt annet likt innebærer dette etter vår vurdering ingen netto økning eller reduksjon i kostnader.

For det enkelte nettselskap er vår vurdering at forslaget ikke innebærer noen vesentlige endringer i kostnader. Det vil være noen kostnader forbundet med førstegangsoppsett av instrumenter for automatisk innrapportering. Etter dette vil imidlertid kostnadene ved å foreta selve innrapporteringen reduseres. Det er videre en ønsket utvikling å samle innrapportering i størst mulig grad. Innrapportering av spenningskvalitetsdata i Fosweb er et ledd i denne prosessen.

På nyttesiden er vår vurdering at en nasjonal database for spenningskvalitetsmålinger, der flere har tilgang, vil gi vesentlig økt nytte sammenlignet med dagens løsning. For eksempel ved at systemansvarlig og nettselskap kan bruke dataene som underlag i feilanalyse, nettutvikling og i drift.

Samlet sett mener NVE dette forsvarer kostnadene ved at systemansvarlig skal opprette og drifte en nasjonal database for spenningskvalitetsmålinger.

4 Forslag til forskriftstekst

4.1 Forslag til endring i systemansvarsforskriften

Forskrift om endring av forskrift om systemansvaret i kraftsystemet

Fastsatt av Norges vassdrags- og energidirektorat xx. juni 2019 med hjemmel i forskrift 7. desember 1990 nr 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 9-1, og lov 29. juni 1990 nr 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 10-6.

I.

I forskrift 7. mai 2002 nr 448 om systemansvaret i kraftsystemet gjøres følgende endringer:

§7 skal lyde

Konsesjonær i regional- og transmisjonsnettet skal utarbeide og skriftlig rapportere til systemansvarlig oversikt over egne anleggsdelers maksimale overføringsgrenser. *Systemansvarlig fastsetter innhold, format og frister for rapporteringen etter denne paragrafen.*

Systemansvarlig kan fastsette driftsmessige overføringsgrenser i regional- og transmisjonsnettet. De driftsmessige overføringsgrensene skal ikke medføre overskridelse av anleggsdelenes maksimale overføringsgrenser uten etter avtale med konsesjonæren.

Systemansvarlig har ansvar for at overføringsgrenser fastsatt i medhold av annet ledd blir overholdt.

Systemansvarlig skal sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv rapportering i henhold til første ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat dersom konsesjonærer ikke oppfyller sin plikt i henhold til første ledd første punktum.

§ 11 skal hete *Marked for regulerkraft*

§ 11 skal lyde

Systemansvarlig skal drive, utvikle og fastsette vilkår for deltakelse i marked for regulerkraft for i driftstimen å håndtere avvik fra planlagt produksjon og forventet forbruk, samt andre uønskede forhold i kraftsystemet.

Når det er åpenbart at prissettingen i markedet for regulerkraft ikke er samfunnsøkonomisk effektiv kan systemansvarlig suspendere bud og benytte anmeldt volum til gjeldende pris i døgntilbudet for det relevante budområdet. I så fall skal budgiver informeres om dette.

§ 12 skal lyde

Konsesjonær skal utarbeide og skriftlig rapportere til systemansvarlig plan for effektiv gjenoppretting av normal drift av egne anlegg, ved driftsforstyrrelser i regional- og transmisjonsnettet og tilknyttede produksjonsenheter. *Systemansvarlig fastsetter innhold, format og frister for rapporteringen etter denne paragrafen.*

Systemansvarlig kan samordne inngrep ved driftsforstyrrelser som berører flere konsesjonærer.

Systemansvarlig skal fastsette hvem som skal utøve frekvensreguleringen i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett.

Systemansvarlig kan i vanskelige driftssituasjoner rekvirere effekttilgang ved å kreve at all tilgjengelig regulerytelse innenfor produksjon og forbruk anmeldes i *markeder for regulerkraft*, etter at prisen i *døgnmarkedet* er satt.

Systemansvarlig kan ved driftsforstyrrelser kreve å få benytte all tilgjengelig regulerbar effekt i produksjonsapparatet til å gjenopprette normal drift. Ikke anmeldt produksjon prissettes til *budområdets* regulerkraftpris, dersom ikke annet er avtalt.

Systemansvarlig skal utarbeide og til enhver tid ha tilgjengelig en oversikt over produksjonsenheter som har teknisk evne til å utøve frekvensregulering i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett, og produksjonsenheters evne til oppstart uten ekstern forsyning.

Systemansvarlig skal sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv rapportering i henhold til første ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, vedtak fattet i medhold av fjerde og femte ledd samt dersom konsesjonærer ikke oppfyller sin plikt i henhold til første ledd første punktum.

§ 13 skal lyde

Konsesjonær skal utarbeide og skriftlig rapportere til systemansvarlig plan for å håndtere tvangsmessig utkobling av forbruk. *Systemansvarlig fastsetter innhold, format og frister for rapporteringen etter denne paragrafen.*

Systemansvarlig kan ved effektknapphet i kraftsystemet pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet, og kan i tillegg angi hvilke kundegrupper som skal kobles ut. Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig.

Systemansvarlig regnes som ansvarlig konsesjonær etter § 2A-3 i forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet.

Systemansvarlig kan under større driftsforstyrrelser pålegge konsesjonær å foreta kortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet, og kan i tillegg angi hvilke kundegrupper som skal kobles ut.

Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter vedtak fra systemansvarlig. Ansvarlig konsesjonær for driftsforstyrrelsen fastsettes i medhold av § 2A-3 i forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet.

Systemansvarlig skal sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv rapportering i henhold til første ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, vedtak fattet i medhold av annet og tredje ledd samt dersom konsesjonærer ikke oppfyller sin plikt i henhold til første ledd første punktum.

§ 14 skal hete *Fastsettelse og oppfølging av funksjonalitet i anlegg i kraftsystemet*

§ 14 skal lyde

Konsesjonær skal *rapportere til* systemansvarlig om planer for nye anlegg eller endring av egne anlegg i eller tilknyttet regional- eller transmisjonsnett, når andre konsesjonærer blir berørt av dette. Systemansvarlig skal fatte vedtak om godkjenning av nye anlegg eller endringer i eksisterende anlegg før disse kan idriftsettes.

Områdekonsesjonær skal *rapportere til* systemansvarlig om planer for nye eller endringer i eksisterende produksjonsanlegg i eget distribusjonsnett når disse planene kan ha vesentlig betydning for driften og utnyttelsen av regional- eller transmisjonsnettet. Systemansvarlig kan fatte vedtak vedrørende anleggenes funksjonalitet.

Systemansvarlig fastsetter innhold, format og frister for rapporteringen etter denne paragrafen.

Systemansvarlig skal sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv rapportering i henhold til første og annet ledd.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat, dersom konsesjonærer ikke oppfyller sin plikt i henhold til første ledd første punktum eller annet ledd første punktum.

§ 17 skal lyde

Ved behov for driftsstanser i regional- og transmisjonsnettet og tilknyttede produksjonsenheter, som kan påvirke andre konsesjonærer, skal konsesjonær *rapportere* plan for driftsstans til systemansvarlig. Konsesjonær kan ikke iverksette driftsstans for slike anlegg uten etter vedtak av systemansvarlig.

Systemansvarlig skal samordne og fatte vedtak om konsesjonærenes planlagte driftsstanser i regional- og transmisjonsnettet, og tilknyttede produksjonsenheter. Planene innsendt etter første ledd, skal inngå som del av beslutningsgrunnlag for vedtak.

Systemansvarlig skal samordne og fatte vedtak om ikke planlagte driftsstanser i regional- og transmisjonsnettet, og tilknyttede produksjonsenheter, som kan påvirke andre konsesjonærer. Dette gjelder kun for nødvendige driftsstanser hvis behov oppstår som

følge av uforutsette hendelser. Konsesjonær skal *rapportere* slike behov til systemansvarlig uten ugrunnet opphold.

Systemansvarlig kan av eget initiativ eller etter forespørsel fra konsesjonær, omprioritere allerede fastlagte driftstanser.

Systemansvarlig fastsetter innhold, format og frister for rapporteringen etter denne paragrafen.

Dersom omprioritering etter fjerde ledd påfører systemansvarlig eller andre konsesjonærer kostnader, skal den som initierer omprioriteringen betale for disse kostnadene. Systemansvarlig skal bære kostnadene ved omprioritering som skyldes driftsforstyrrelser eller andre forhold som gjør at tilfredsstillende leveringskvalitet ikke kan opprettholdes. Systemansvarlig vedtar betalingens størrelse og hvem som skal dekke hvilke kostnader overfor hvilke konsesjonærer. Betaling skal skje til den økonomisk skadelidende konsesjonær. Økte kostnader for systemansvarlig som følge av omprioritering etter fjerde ledd, skal håndteres slik at systemansvarlig ved vedtak i den enkelte sak, fastsetter det beløp som skal innbetales. Beløpet for systemansvarlig sine kostnader skal gjenspeile hvorvidt omprioriteringen medfører økte spesialreguleringskostnader, kan størrelsesreguleres over tid og kan differensieres i forhold til om omprioriteringen skyldes årsaker utenfor konsesjonærens kontroll. Underlaget for konsesjonærenes kostnader ved omprioritering skal dokumenteres, og arkiveres av systemansvarlig i 10 år.

Ny § 22b skal hete *Rapportering av spenningskvalitet*

Ny § 22b skal lyde

Konsesjonær skal rapportere til systemansvarlig spenningskvalitetsmålinger utført i henhold til forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet § 2A-2 første, tredje, fjerde og femte ledd. Systemansvarlig kan fastsette ytterligere parametere som skal rapporteres.

Systemansvarlig skal fastsette format, innhold og metode for rapportering etter første ledd.

Systemansvarlig skal sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv innrapportering av spenningskvalitetsdata i henhold til første ledd, og sørge for systemer og rutiner som sikrer en effektiv tilgang til og bruk av spenningskvalitetsdataene.

Systemansvarlig skal skriftlig rapportere til Norges vassdrags- og energidirektorat dersom konsesjonærer ikke oppfyller sin plikt i henhold til denne paragrafen.

§ 28a skal lyde

Systemansvarlig skal utøve myndigheten som nevnt i denne forskrift i tråd med retningslinjer godkjent av Norges vassdrags- og energidirektorat.

Systemansvarlig skal utarbeide forslag til retningslinjer som sendes berørte aktører på høring. Forslaget sendes deretter til Norges vassdrags- og energidirektorat for godkjenning sammen med en oppsummering av høringsuttalelsene. Godkjennelse kan nektes dersom Norges vassdrags- og energidirektorat finner at retningslinjene ikke er hensiktsmessig utformet. Før iverksettelse skal berørte aktører varsles og gis en rimelig frist for å tilpasse seg de nye retningslinjene.

Annet ledd gjelder tilsvarende ved endring av retningslinjene. Norges vassdrags- og energidirektorat kan gi pålegg om endring av retningslinjene.

Ved fastsettelse av systemkritiske vedtak kan retningslinjene fravikes dersom dette er nødvendig for å forhindre eller begrense konsekvensene av anstrengte driftssituasjoner eller driftsforstyrrelser. I slike tilfeller skal systemansvarlig i etterkant innen rimelig tid gi Norges vassdrags- og energidirektorat og berørte aktører en skriftlig begrunnelse for vedtaket.

II.

1. § 28a og ny § 22b trer i kraft 1. januar 2020
2. Øvrige endringer trer i kraft 1. juli 2020

4.2 Forslag til forskriftstekst til leveringskvalitetsforskriften

Forskrift om endring av forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet

Fastsatt av Norges vassdrags- og energidirektorat xx. juni 2019 med hjemmel i forskrift 7. desember 1990 nr 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 9-1, og lov 29. juni 1990 nr 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 10-6.

I.

I forskrift 30. november 2004 nr 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet gjøres følgende endringer:

§ 2A-2 syvende ledd oppheves

II.

Endringen trer i kraft 1. januar 2020

NVE

Norges vassdrags- og energidirektorat

.....

MIDDELTHUNSGATE 29
POSTBOKS 509 I MAJORSTUEN
0301 OSLO
TELEFON: (+47) 22 95 95 95

www.nve.no